
„TE GEMAKKELIJK”

DOOR

J. M. WESTERBRINK–WIRTZ

„Nee, dominee, 't gaat mij te gemakkelijk,” zei Freerk Doornbos.

„Te gemakkelijk?” was de verwonderde weervraag.

„Ja. Eerst d'r op los leven, nou ja, in eer en deugd, maar toch zonder godsdienst, en dan, als je bekeerd ben, is alles vergeten en roem je elken dag in de genade, of 't er niks gebeurd is vroeger. Dan vind ik 't eerlijker om te bekennen: „ik ben niet, zoals 'k wezen moet, maar daar kan 'k niks aan doen, want ik ben nou eenmaal zoo geboren, net zoo goed als alle menschen. En als je dat dan volhoudt, als je oud wordt of zoo ziek, dat de dood d'r mee gemoeid lijkt, zoodat je om zoo te zeggen tegen God zegt: „kan ik 't helpen, dat ik zóó ben?”, dan noem ik dat heel wat flinker dan al die echte of zoogenaamde bekeeringen.”

„Freerk,” zei zijn oude moeder geschrokken.

En dominee kwam zachtmoedig (want hij had veel geduld met weerspannige jonge menschen): „'k Geloof toch dat je 't verkeerd inziet, van dat gemakkelijk.”

Maar Freerk sloeg door: „Daar heb je nou mijn baas. Als mensch een beste”

„'k Dacht dat Woelders nogal driftig kon wezen,” viel dominee hem in de rede. En hij lachte fijntjes, want hij had zijn doel met die interruptie.

„Vroeger, ja, om bang van te worden soms. Maar tegenwoordig

schikt het best. Nou ja, hij stuift nog wel eens op, maar ieder heeft zijn gebrek. En och, hij wordt een daagje ouder en dan stroomt het bloed niet zoo vlug meer, moet dominee denken.”

„En Woelders is bekeerd, sinds een paar jaar,” zei de ander met nadruk.

Waarop Freerk een beetje luchtig, en met een onwillekeurige handbeweging als wilde hij wat wegschuiven, hernam: „Als dominee denkt dat het dat is, mij goed. Licht dat hij er wat door veranderd is. Maar wat 'k zeggen wou: ik zal de laatste wezen om kwaad van mijn baas te spreken. Want ik heb een beste aan hem, 'k zou liegen als ik 't anders zei. Nou, maar wat dat bekeerd-wezen betreft: ieder weet dat Woelders d'r in zijn jonge jaren best wezen kon. Dat hij toen, als 't ie driftig was, er wel op inslaan durfde ook. En dat hij, met de kermis en met de markt in stad en zóó wel een keer meer dronk dan goed voor hem was. En dan van dat meisje in Grootdorp, dat d'r kind . . .”

„Freerk, je zou geen kwaad spreken,” weerde z'n moeder af.

Maar dominee zei: „Nee, vrouw Doornbos, laat Freerk nou maar 's zeggen wat hij op z'n hart heeft.”

„Nee, 'k praat geen kwaad, moeder, want ieder hier op 't dorp weet het van dat meisje en d'r kind. En dat wat later Woelders z'n vrouw is geworden pas met hem trouwen wilde, toen dat meisje zelf ook gestorven was. Omdat er toen toch niks meer goed te maken viel. En dat de baas, ook toen ie al getrouwd was, en wel wat bedaarder na al wat er over hem gepraat werd, toch nog wel 'ns zoo van de markt thuis kwam dat ze hem maar gauw hielpen met uitspannen. En dat z'n vrouw wel n's met rooie oogen liep, zoo goed als ze was. En nou, met dat ze dood is, nou is de baas dan bekeerd . . . Nee, stil maar moeder, 'k zeg d'r niks van; 'k geloof zelf best dat ie 't meent, maar nou kan ie niet met me praten of 't is: „Freerk, jongen, als je toch n's wist en ervaren mocht wat een genadig God wij hebben.” En nou is 't psalmen zingen waarin van vergeving staat, Zondag op Zondag. En al dat andere, dat toch zoo mooi niet was, dat is vergeten en 't lijkt wel of 't ie d'r nooit meer om denkt. En d'r is toch zooveel bij dat ie niet eens meer goed maken kan. En de *menschen* vergeten 't ook niet. Maar God wel,

als je zoo afgaat op wat je ziet en op wat de baas zegt. Nee, dat is mij te gemakkelijk. Dan vind ik 't flinker eerlijk uit te komen voor wat je gedaan heb en te zeggen: nou ja, 't was niet goed, en 'k wou nou wel dat 'k anders geweest was, maar 't jonge bloed, zie je. En je dan niet verschuilen achter genade en vergiffenis en zoo.”

Vrouw Doornbos keek angstig naar den dominee. Wat zou die nou gaan uitvaren! Want goddelooze taal was 't, die haar jongen daar uitbraakte. Ze kon d'r wel om schreien. 't Was toch haar jongen. En als dominee hem nou opgaf! De man had al geduld genoeg gehad. En mooi van hem was 't, zoo maar er 's aan te komen loopen, zoo buiten den tijd van 't eigenlijke huisbezoek om, als ie wist dat Freerk thuis was en d'r niet tusschen uit zou gaan als dominee d'r eenmaal was!

Maar dominee zei enkel: „En toch heb je 't verkeerd voor, Freerk. En als je je baas goed kende”

„Kennen! Als iemand hem kent, dan toch zeker ik wel” stoof Freerk op. En toen kalmer (want het was toch de dominee, die daar zat, en 't was de man z'n werk over deze dingen te praten, en och, hij meende 't ook wel best): „Misschien heeft dominee gelijk. Maar als ik 't nou niet anders inzie”

„Nee, dan moet je 't ook niet anders zeggen,” vond de bezoeker. En daarna, terwijl Freerk, die niet begrijpen kon dat het hiermee zou afloopen, en dominee niet eens tegen hem zou gaan redeneeren, nog wachtte op wat verder komen zou: „Maar je vindt het toch zeker wel goed dat je moeder en ik voor je bidden, dat je 't anders mag leeren inzien?”

't Lag Freerk op de punt van de tong om te zeggen: „Als u dat dan maar doet als ik er niet bij ben.” Maar dat zou toch niet beleefd zijn tegenover een bezoeker, die zelf zich zoo netjes gedroeg. Want hij begreep best dat dominee 't zoo niet bedoelde. Moeder vouwde ook al d'r handen en keek verwachtend naar dominee. Toen nam Freerk z'n pet af en hield die voor z'n gezicht, terwijl hij zich voornam onder 't bidden aan andere dingen te denken. Hij zou het toch wel hooren als dominee „amen” zei.

Maar 't viel niet mee niet te luisteren als je daar ineens, of 't zoo'n heel gewoon gesprek gold, je eigen naam hoorde noemen. Hij wou

toch ook wel eens hooren wat dominee van hem tegen God zei. Daar net had dominee zich goed gedragen, maar nou zou hij hem toch wel aanklagen van ongehoorzaamheid en weerspanning en afval.

Hij hoorde dominee vragen om een beter inzicht voor hem, Freerk, opdat hij niet met een verontschuldiging op z'n lippen verloren zou gaan. En dat terwijl hij toch beter kon weten. En onderwijl Freerk nog wachtte op de aanklacht, die nu komen ging, zei dominee „amen.”

Freerk was er een beetje beduusd van. En in zijn verwarring zei hij: „Dank u, dominee,” alsof hij meegebeden had. Ach, dominee meende 't ook goed met hem, dat stond vast.

Dien nacht kon Freerk niet slapen.

Hij had er natuurlijk allerlei redenen voor.

't Was broeiig-warm, veel te benauwd voor September. Er kwam vast onweer. Als hij nog geslapen had in z'n vroegere bed in de bijkeuken zou hij opgestaan zijn, om naar de lucht te kijken. En dan had hij meteen wat gedronken. Als hij daarna weer lag zou de slaap wel komen. Maar hier, in 't opkamertje, met aan den anderen kant van den dunnen wand de bedstede, waar de baas sliep, was hij altijd bang gerucht te maken. Hij wist wel van Jantje, de al bejaarde meid, hoe Woelders tegengesputterd had toen, na de begrafenis van de vrouw, de al getrouwde dochters drongen: „Laat er nou iemand in 't opkamertje slapen, vader. Jantje of Freerk. De keuken en 't achterhuis zijn veel te ver weg; geen mensch kan 't daar hooren als u 's nachts iemand noodig hebt.”

„Ik heb 's nachts geen mensch noodig. En als ik een keer niet goed mocht worden kan 'k Jantje nog wel beroepen. Zoo ver is de keuken niet,” had de oude gezegd.

En later, omdat de dochters aanhielden: „Nou, goed. Maar dan Freerk. Jantje is best voor de huishouding, maar voor de rest mij te treuzelig. Als die weet dat ze op mij passen moet klopt ze vast iederen nacht een keer tegen 't beschot.”

En als Freerk nou zelf, door op een ongewonen tijd op te staan en de deur uit te gaan, den oude wakker maakte zou hij iederen keer weer moeten hooren: „Ik mot op jou passen inplaats van jij op mij.”

Nee, hij zou maar een poosje overeind gaan zitten, dat hij wat afkoelde, en dan weer gaan liggen, heel stil, dan kon hij wel in dommelen. Was dat nou werk voor een gezonden jongen kerel, niet te kunnen slapen!

Dat het gesprek van dien avond hem dwars zat, wou Freerk zichzelf niet bekennen. Hij had zich wel groot gehouden tegenover dominee, en gezegd dat hij niks weg te stoppen had en zich wel verantwoord zou, maar als je je nou voorstelde dat hier, in den nacht, met geen mensch bij je, God je vroeg wat je maakte van je leven? Om dan net zoo driest te zeggen: „’t Is niet alles in orde, maar dat komt, omdat ik zelf niet in orde ben, van binnen, en dat kan ik weer niet helpen. Zoo ben ’k geboren en als ’k anders moest wezen had God mij maar anders moeten maken.” Nee, dan was het toch wel mooi als je jezelf kon verstoppen achter „de genade.” Maar hij bleef er bij: ’t was te gemakkelijk. Dat kon ieder en altijd wel. Daar moest je een lafbek voor wezen, en geen sterke jonge kerel. Als God hem op de knieën wou hebben, dan moest er wat anders gebeuren.

Hij had wel gehoord van menschen, die een „zwaren weg” hadden gehad. Nou, als iemand een zwaren weg had moeten hebben, dan de baas, zou hij zoo zeggen. Maar dominee zei dat er in een zwaren weg ook al geen verdienste zat. En die anderen, die er over praatten, voegden er gewild-nederig bij: „Ja, zie je, daar breng je jezelf niet. Daar mot je gebracht worden. Anders is ’t nog geen echt werk.” Als hij, Freek, d’r dan niet gebracht werd

Kijk, nou lag ie toch weer te prakkizeeren. Zoo werd het niks met ’t slapen. Hij zou nou

Ineens zat hij overend, klaarder wakker nu dan ooit. Hoorde hij wat daarnaast? Praatte daar iemand?

Ja, ’t leek de baas wel. Zou hij niet goed wezen? Maar waarom riep hij dan niet?

Nee, nou was ’t weer stil. Ach, misschien droomde de oude. Ouwe menschen konden dat erg, tenminste af te gaan op de verhalen die z’n moeder soms deed van d’r droomen. En als je dan wat wild geleefd had vroeger

Nou hoorde hij weer wat. Was het de baas? Of zouden ’t soms

dieven Nou, die zouden 't wel wat stiller aanleggen. Maar als ze niet wisten dat hij hier lag! 't Gebeurde nooit op boerderijen, dat de knecht in een kamer sliep.

Ineens iets, dat wel leek op roepen. En dan weer stilte.

Freerk stond al voor 't bed. Als ze nou maar niet de kamerdeur Nee, gelukkig, die was niet op slot. De dieven hadden toch geen erg gehad in hem. Als hij nou maar wacht, in de gang, bij de paraplu's, de stok van den baas!

Met den dikken stok in de hand stond Freerk een oogenblik later voor de kamerdeur van z'n baas. Nou was 't weer stil Was 't dan toch maar droomen? Stond hij hier voor niks? Voor gek eigenlijk?

Hoor! Dat was toch de baas zelf. En 't geluid kwam niet uit de bedstee. Meer midden uit de kamer, zou je zeggen. Wat dee de ouwe dan toch? Als hij maar verstaan kon, wat hij zei!

Nou werd het wat duidelijker.

Freerk lei z'n oor voor 't sleutelgat.

Toen verstond hij. 't Klonk wat langzaam; bijna als de stem van den voorlezer in de kerk, dacht Freerk. 't Leken ook wel woorden uit den Bijbel: „Gij bezoekt mij in de nachtwake. Gij stelt mijn zonden voor mij.” En dan ineens harder, hoewel onderdrukt, en op meer gewonen toon: „O Heere, de zonden van mijn jonkheid! Ik heb U niets te brengen dan een verzondigd leven! En mijn hoogmoed, die me nu nog in den weg staat! Gij weet, Heere, hoe moeilijk 't mij is te buigen. En toch; ik ben een worm en geen man! Mijn onge-rechtigheden staan tegen mij op. En Gij hebt Uw aangezicht van mij verborgen. Ik zie Uw kruis niet, o Heiland, en ik hoor niet Uw stem. En de duivel zegt mij, dat mijn zonden te zwaar zijn om vergeven te worden. Zij was niet schuldiger dan ik, Heere, en haar hebben ze in de gevangenis gestopt, omdat ze 't kind”

Een poos bleef het stil.

Freerk, ondanks hij voelde dat hij getuige was van een worsteling, die in de diepste donkerheid een ziel alleen uit moest strijden, durfde zich niet verroeren.

Toen hoorde hij ('t waren nu geen zinnen meer, doch enkel afgebroken woorden) den man daarbinnen als kermen: „Mijn zonden!

De zonden mijner jonkheid.” En wat later, met iets als hope in de stem: „Uw goedertierenheid alleen, Heere.” Weer gevolgd door het klagende: „Een verspild leven. Enkel zonden. Geen tijd om 't goed te maken. Straks de nimmer-eindigende eeuwigheid. Uw toorn, Heere, is als een verterend vuur.”

Freerk sloop terug. Nee, hier kon hij niet helpen. Hier werd een strijd gestreden, als hij niet kende. Waarvan hij de hevigheid niet had vermoed. Je moest den recht-opgaanden, sterken boer Woelders kennen om te begrijpen wat er noodig was om hem zoo op de knieën te doen komen. En Freerk had hem veroordeeld, dien avond nog, om zijn gemakkelijken weg!

Huiverend, ondanks de zwoelheid van den avond, kroop Freerk terug in bed.

Maar de slaap week verder dan ooit.

Ingespannen luisterde hij naar ieder geluid uit de nabije kamer. Soms bleef 't een poos stil. Dan dacht hij: nu is hij gaan slapen. En dan, plots, hoorde hij weer de stem, ryzend, dalend, smeekend, pleitend

„O Heere, help hem,” bad Freerk ineens. En pas toen hij 't gezegd had begreep hij: met zoo te bidden had hij toegegeven dat een mensch er, zonder Gods hulp, niet toe kwam het op genade alleen te wagen. Dat iedere weg voor den hoogmoedige gemakkelijker was dan juist deze

En met dat hij 't begreep kwam er een groote moeheid over hem, lichamelijk en geestelijk. Had hij zelf nu den wederstand opgegeven? Of zou, met den nieuwen dag, zijn strijd ook opnieuw beginnen?

Hij wist het niet en hij voelde zich ook niet meer in staat klare gedachten te vormen. De slaap besloop hem Maar nog even schrok hij op uit zijn dommel. 't Was toen in de kamer naast-aan de stem, die een tijdlang gezwegen had, zich opnieuw deed hooren. Tot zijn verrassing hoorde Freerk nu hoe de oude, beverig en gedempt, aanving te zingen: „God heb ik lief, want die getrouwe Heer hoort mijne stem” Toen wist hij, dat de strijd volstreden was voor den eenzamen worstelaar, en dat hij overwonnen had

Met iets van schroom keek Freerk den morgen daarna (het was